

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U003540

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 22-08-2025

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Стафійчук Маргарита Владиславівна

2. Marharyta Staffiichuk

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 032

Назва наукової спеціальності: Історія та археологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Історія та археологія

Дата захисту: 29-08-2025

Спеціальність за освітою: 032 Історія та археологія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 10184

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Кієво-Могилянська академія"

Код за ЄДРПОУ: 16459396

Місцезнаходження: вул. Г. Сковороди, буд. 2, Київ, 04070, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Кієво-Могилянська академія"

Код за ЄДРПОУ: 16459396

Місцезнаходження: вул. Г. Сковороди, буд. 2, Київ, 04070, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 03, 03.01.07, 03.09.25

Тема дисертації:

1. Олицька ординація у 1586–1629 роках: власники, структура, механізм функціонування
2. The Olyka majorat (ordynacja) in 1586-1629: foundation, structure, mechanism of functioning

Реферат:

1. Стафійчук М. В. Олицька ординація у 1586–1629 роках: фундація, структура, механізм функціонування. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 03 «Гуманітарні науки» за спеціальністю 032 «Історія та археологія». – Національний університет «Кієво-Могилянська академія», Київ, 2025. У фокусі дослідження перебуває Олицька ординація останньої чверті XVI – першої третини XVII століття. Попри відсутність ґрунтовних спеціалізованих досліджень, присвячених Олицькій ординації часів порядкування перших трьох олицьких ординатів – жмудського старости Станіслава на прізвисько «Побожний» (1559-1599), Миколая-Криштофа (1589-1614) та великого канцлера литовського Альбрехта-Станіслава (1593-1656) опрацьований комплекс джерел та історіографії дозволив відповісти на основні питання щодо фундації, структури, та функціонування цього маєткового комплексу. У даній роботі вперше комплексно проаналізовано та представлено низку дослідницьких питань, пов'язаних із Олицькою ординацією. Утворена Радзивілами в 1586 році, вона була першим маєтковим комплексом у Речі Посполитій із таким юридичним статусом, що зміг успішно проіснувати тривалий час. Метою створення ординації, або

майорату було намагання запобігти подрібненню латифундій унаслідок їх успадкування, а також відчуженню володінь унаслідок продажу чи закладення значної частини маєтків. На момент утворення ординації до неї належали розлогі володіння на території Луцького і Кременецького повітів Волинського воєводства, та кілька менших анклавів у складі Мінського, Новгородського та Віленського воєводства Речі Посполитої. За період від 1586 по 1629 рік внутрішня структура Олицької ординації кілька разів зазнавала змін. Але, загалом, помітна тенденція, коли власники комплексу не скуповували землі задля розширення ядра володінь, але, в силу певних причин, продали частину його території, а саме Радзивилівську волость на кордоні Волинського і Руського воєводств. Таким чином, була порушена фундаментальна заборона на відчуження земель ординації – наріжний камінь її існування, закон, що мав забезпечити майнову потужність роду. Водночас, наприкінці XVI і в перші десятиліття XVII ст. відбувалася активна колонізація тих частин ординації, які в попередній період лежали в пустці. Аналізовані джерела показують, що олицькі Радзивили вкладали значні гроші у розбудову своїх волинських володінь, і завдяки цьому на раніше неосвоєній периферії почали з'являтися нові поселення, у тому числі й міського типу. Олицькі Радзивили сформували розгалужену клієнтарно-патрональну систему, що діяла як у межах Олицької ординації, так і поза нею. За відсутності іншого джерельного матеріалу персональний склад клієнти перших олицьких ординатів було реконструйовано за матеріалами актових книг Волинського воєводства та приватної кореспонденції. Виявлено, що пріоритетне становище у світі Радзивилів займали “старі”, спадкові слуги, які поколіннями виявляли відданість дому, і за це отримували особливу опіку магнатів у вигляді розширення їхніх ленних володінь (“вислуг”) або призначення адміністраторами маєткових комплексів. Утім, до клієнти першої гілки олицьких ординатів регулярно приймалися й нові агенти. У результаті проробленої роботи вдалося вперше комплексно дослідити низку питань, пов'язаних із утворенням та функціонуванням Олицької ординації і клієнтарно-патрональних системи, сформованої довкола неї. Особливий ординатський статус володінь жмудського старости Станіслава Радзивила “Побожного” і його синів, схоже, позначився лише на механізмі їх спадкування, тоді як за принципами формування, землевпорядкування й управління ці латифундії були подібними до типових маєткових комплексів інших магнатських родів. Таким чином, представлене у цій роботі перше комплексне дослідження Олицької ординації початкового періоду її існування розширює базу для порівнянь, поглиблює наші знання про магнатерію Речі Посполитої у перші десятиліття після Люблінської унії та відкриває потенційні можливості для подальших компаративних досліджень про ординації ранньомодерного періоду на теренах польсько-литовської держави. Ключові слова: ранньомодерна доба, ранньомодерний час, Річ Посполита, Волинь, Волинське воєводство, князі Радзивили, Олицька ординація, клієнтела, шляхта, населення, міста, маґдебурзьке право, подорожжя література, подорожі, публічна сфера.

2. Stafiichuk M. The Olyka majorat (ordynacja) in 1586-1629: Foundation, Structure, Mechanism of Functioning. Dissertation to obtain the scientific degree of Doctor of Philosophy in the Field of Study 03 “Humanities”, Programme Subject Area 032 “History and Archaeology”. – National University of Kyiv-Mohyla Academy, Kyiv, 2025. The study focuses on the Olyka majorat of the last quarter of the 16th – first third of the 17th centuries. Despite the lack of in-depth specialised research dedicated to the Olyka majorat during the reign of the first three of its owners – samogitian starosta Stanislav, nicknamed ‘Pius’ (1559-1599), Mikolaj-Krysztof (1589-1614) and Grand Chancellor of Lithuania Albrycht-Stanislav (1593-1656) – a comprehensive set of sources and historiography has made it possible to answer the main questions regarding the foundation, structure and functioning of this estate complex. This work is the first comprehensive analysis and presentation of a number of research questions related to the Olyka majorat. Established by the Radziwill family in 1586, it was the first estate complex in the Polish-Lithuanian Commonwealth with such a legal status, that was able to exist successfully for a long time. The purpose of creating the majorat, or entail, was to prevent the fragmentation of large estates as a result of inheritance, as well as the alienation of property through the sale or mortgaging of a significant part of the estates. At the time of its establishment, the majorat included extensive estates in the Lutsk and Kremenets counties of the Volyn Voivodeship, as well as several smaller enclaves in the Minsk, Novgorod and Vilnius Voivodeships of the Polish-Lithuanian Commonwealth. Between 1586 and 1629, the internal structure of the Olyka majorat underwent several

changes. However, in general, there was a noticeable tendency for the owners of the complex not to buy land to expand the core of their estates but, for certain reasons, to sell part of its territory, namely the Radyvyliv volost on the border between the Volyn and Ruthenian voivodeships. Thus, the fundamental prohibition on the alienation of ordination lands, the cornerstone of its existence, a law that was supposed to ensure the property power of the family, was violated. At the same time, at the end of the 16th and in the first decades of the 17th century, there was active colonisation of those parts of the ordination that had previously been deserted. The sources analysed show that the Radziwills of Olyka invested significant funds in the development of their Volhynian estates, and thanks to this, new settlements, including urban ones, began to appear in the previously undeveloped periphery. The Radziwills of Olyka formed an extensive client-patronage system that operated both within and outside the Olyka majorat. In the absence of other source material, the personal composition of the clientele of the first Olyka majorat was reconstructed based on the records of the Volhynian Voivodeship and private correspondence. It was found that the 'old' hereditary servants, who had shown loyalty to the house for generations, occupied a privileged position in the Radziwill entourage and, in return, received special care from the magnates in the form of expansion of their fiefdoms ('visages') or appointment as administrators of estate complexes. However, new agents were regularly accepted into the clientele of the first branch of the Olyka majorat owners. As a result of this work, it was possible for the first time to comprehensively study a number of issues related to the formation and functioning of the Olyka majorat and the client-patronage system that developed around it. The special ordination status of the estates of the samogitian starosta Stanislaw Radziwill 'Pius' and his two sons seems to have affected only the mechanism of their inheritance, while in terms of formation, land management and administration, these latifundia were similar to the typical estates of other magnate families. Thus, the first comprehensive study of the Olyka majorat presented in this work, covering the initial period of its existence, broadens the basis for comparison, deepens our knowledge of the magnate estates of the Polish-Lithuanian Commonwealth in the first decades after the Union of Lublin, and opens up potential opportunities for further comparative studies on ordinations of the early modern period in the Polish-Lithuanian state. Keywords: early-modern period, early-modern times, Polish-Lithuanian Commonwealth, Volhynia, Volhynian Voivodeship, Radziwill princes, Olyka majorat (ordynancja), clientele, gentry, population, cities, Magdeburg law, travel literature, travel, public sphere.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Стафійчук, М. "Образ і за образом: побожність князя Станіслава Радзивила (1559–1599) в історіографії та релігійних практиках." Наукові записки НаУКМА. Історичні науки 7 (2024): 102–110.
- Стафійчук, М. "Олицькі зем'яни князя Станіслава Радзивила в останній третині XVI ст." Наукові записки НаУКМА. Історичні науки 5 (2022): 5–12.
- Стафійчук, М. "Олицькі володіння князя Станіслава Радзивила у світлі поборів Волинського воєводства останньої третини XVI століття." Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія "Історичні науки" 36 (Острог, 2025): 36–47.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тесленко Ігор Анатолійович

2. Ihor Teslenko

Кваліфікація: к. і. н., доцент, 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Кієво-Могилянська академія"

Код за ЄДРПОУ: 16459396

Місцезнаходження: вул. Г. Сковороди, буд. 2, Київ, 04070, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Близняк Микола Богданович

2. Mykola Blyzniak

Кваліфікація: к. і. н., доцент, 07.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9587-1129

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Острозька академія"

Код за ЄДРПОУ: 22554101

Місцезнаходження: вул. Семінарська, буд. 2, Острог, Острозький р-н., 35800, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Білоус Наталія Олексіївна

2. Natalia Bilous

Кваліфікація: д. і. н., пров.н.с., 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0009-0009-5418-7265

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут історії України Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05416981

Місцезнаходження: вул. М. Грушевського, буд. 4, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Заяць Андрій Євгенович

2. Andriy Zaiats

Кваліфікація: д. і. н., професор, 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8744-9852

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівський національний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02070987

Місцезнаходження: вул. Університетська, буд. 1, Львів, 79000, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дуса Катерина Леонідівна

2. Kateryna Dysa

Кваліфікація: к. і. н., доцент, 07.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9264-7842

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет "Кієво-Могилянська академія"

Код за ЄДРПОУ: 16459396

Місцезнаходження: вул. Г. Сковороди, буд. 2, Київ, 04070, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Яременко Максим Васильович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Яременко Максим Васильович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Басенко Олена Едуардівна

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна